

טענות של גוי בחיי היום-יום

לֹא הָיָה צָרִיךְ לְהִתְחִיל אֶת הַתּוֹרָה אֲלָא מִ'הַחֹדֶשׁ הַזֶּה
לָכֶם'... וּמָה טַעַם פִּתַּח בְּ'בְרֵאשִׁית'?

(פרוש רש"י, בראשית א,א)

התורה נפתחת בסיפור בריאת העולם¹: "בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ". שואל על כך רבי יצחק², כמובא ברש"י: "לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם... ומה טעם פתח בבראשית?". הלוא התורה נועדה להדריך את עם-ישראל בחיי התורה והמצוות, ולכאורה היה עליה להיפתח במצווה הראשונה.

משיב רבי יצחק, על-פי הפסוק³: "כוח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גויים". והוא מסביר: "שאם יאמרו אומות-העולם לישראל, לסטים אתם, שכבשתם ארצות שבעה גויים – הם אומרים להם: כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו; ברצונו – נתנה להם (לגויים), וברצונו – נטלה מהם ונתנה לנו".

דברי תנאים

תשובה ליהודים

מפירוש זה עולה, שכדי לשלול את טענת האומות "לסטים אתם", שינתה התורה את סדר פרשיותיה, והתחילה ב'בראשית' במקום במצוות 'החודש'⁴.

דבר זה מעורר תמיהה: ראשית, האם טענה של אומות-העולם היא בעלת חשיבות כה רבה? ושנית, האם לא היה די במתן תשובה בתורה שבעל-פה, במקום שינוי כל סדר התורה שבכתב?

(1) פרשתנו א,א.

(2) ראה בראשית רבה פ"א,ב. ועל דרך זה הוא בילקוט שמעוני פרשת בא.

(3) תהילים קיא,ו.

(4) שמות יב,ב.

עלינו לומר אפוא, שפתיחת התורה ב'בראשית' היא תשובה לא רק לאומות-העולם, אלא גם ליהודים עצמם. הדברים נועדו לא רק לאוזני הגויים, אלא יש בכך הוראה רבת-חשיבות גם לעם-ישראל, שבעבורו נועדה התורה.

חיי החולין

תחומי חייו של יהודי מתחלקים באופן כללי לשניים: חיי התורה והמצוות וחיי החולין. אפשר להבין, שכאשר התורה מצווה יהודי לקיים מצוות כאלה ואחרות, זו דרישה מתקבלת על הדעת. אך התביעה שגם חייו האישיים יהיו קודש לה, ושגם את צרכיו הגשמיים יעשה לשם-שמים – זו לכאורה פלישה לתחום הפרטי שלו.

זו אכן מהותה הפנימית של הטענה: "לסטים אתם, שכבשתם ארצות שבעה גויים". חיי החולין שייכים ל'ארצות שבעה גויים' – אלה תחומי-חיים ארציים, גשמיים, אישיים; באיזו זכות באים ותובעים לכבוש גם אותם תחת ממשלת הקדושה.

לכבוש ולקדש

על כך באה התשובה: "כל הארץ של הקב"ה היא". אין הפרדה בין חיי התורה והמצוות לבין החיים הארציים. כל תחומי החיים הם של הקב"ה. אמנם הוא מסר את החיים הארציים בידי האדם, ועם זאת הוא תובע ממנו לכבשם ולעשות מהם 'ארץ-ישראל'.

ההפרדה בין חיי הקודש לחיי החולין היא הפרדה שהקב"ה עשה וקבע. הוא הפריד את התחומים הללו, ועתה הוא תובע להחדיר קדושה גם בחיי החולין – "ברצונו נתנה להם (לחולין), וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו (לקדושה)". כשיהודי מקדש גם את חיי החולין הארציים שלו, בכך הוא מגשים את רצון ה' ומשכין את הקדושה גם בתוך העולם הזה הגשמי.

(לקוטי שיחות כרך ב, עמ' 1)